

СЕКЦІЯ 2

ЛІНГВІСТИЧНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ

*Олександра Акмалдінова,
к. філол. н., проф., м. Київ*

Відбір мовного матеріалу в умовах професійно орієнтованого навчання іноземної мови в технічному визі

В умовах невеликої сітки годин, що відводяться на вивчення іноземної мови в технічному вищому навчальному закладі, перед викладачами стоїть складне завдання організації професійно-орієнтованого навчання майбутніх фахівців, що визначає не лише відбір мовного матеріалу, методики викладання і контролю, але й співвідношення видів мовної діяльності в навчальному процесі.

Тексти для читання, анотування, та реферування як джерело ознайомлення студентів зі специфікою їхнього майбутнього фаху, засіб задоволення професійних інформаційних потреб, професійної самоосвіти мають бути інформативними й актуальними, тематично співвідноситися з профілюючими дисциплінами навчального плану загальної професійної підготовки спеціаліста, характеризуватися смисловою цілісністю, типовою композиційною структурою різних жанрів науково-технічної літератури, слугувати мотиваційною основою та стимулом для контекстно-ситуативної мовленнєвої діяльності.

Спеціальну лексику можна диференціювати, умовно розділивши на чотири групи. До першої групи слід віднести слова, схожі за змістом та звучанням з українськими, так звані інтернаціональні. Друга група включає слова із загальним коренем і значенням (еквіваленти), ідентичні або ті, що дещо відрізняються за орфографією: *aeroplane, committee, department, giant, guide, course, manoeuvre, etc.* Порівнювання лексем такого типу і встановлення їх структурних відмінностей розвивають здатність пізнавати знайомі слова у різних формах і таким чином збільшувати активний словниковий запас студента. Ця лексика легше засвоюється в процесі роботи з текстовим матеріалом. Введення й закріплення таких лексичних груп може здійснюватися на базі імітації зі зміненням форми слова чи без змін, із зоровою опорою або без неї; з використанням словникового диктанту з наступним зворотнім перекладом.

Третю лексичну групу складають слова, відомі студентам зі шкільного курсу, які зустрічаються в спеціальній термінології в іншому значенні – “хибні друзі перекладача”. Контрастивні порівняння на рівні семантики є важливими для попередження помилок у перекладі та вживанні словоформ.

До останньої групи належать терміни, термінологічні слова та словосполучення, які студент не вивчав раніше. Під час введення спеціальної термінології важливого значення набуває словотворча робота – повторення суфіксів, префіксів, вивчення інших засобів словотворення. Англійська модель із суфіксом широко використовується в усіх шарах науково-технічної літератури. Тому відповідності її перекладу на українську мову заслуговують на особливу акцентуацію, оскільки для української мови ця модель не є характерною (наприклад, *space-walker, baggage locker, solver of problems*). Порівняння такого плану надають досвід прогнозування значення слів, навички описового перекладу, вміння встановлювати асоціативні зв'язки при перекладі.

Важливе значення мають вправи на контрастивне порівнювання словосполучень з прийменниками у випадку їх неспівпадіння з українським варіантом (to consist of, to depend on, to divide into та in.). При співставленні лексичних систем

англійської та української мов виявляються випадки неоднакового обсягу значень лексем на семантичному рівні (сукупність значень та їх функціональної невідповідності), які, за неможливості еквівалентного перекладу, перекладаються за допомогою аналогів, що частково відповідають значенню слів оригіналу. Недиференційованість українського слова порівняно з англійським й англійського слова порівняно з українським можна проілюструвати наступними прикладами: зростання - growth, extension, increase, enhance; examination – екзамен, перевірка, огляд, експертиза, аналіз. Засвоєнню нової лексики сприяє аналіз контексту та комплексне використання різних прийомів семантизації.

Вироблення навичок співставлення елементів лексикосистем рідної та іноземної мови, надбання певного обсягу знань про явища інтерференції обох мов, засоби їх перекладу та особливості функціонування у живому мовленні слугують конкретним практичним цілям англомовної підготовки фахівця технічного профілю.

*Александра Акмалдинова,
к. филол. н., проф., з. Киев;
Людмила Будко,
доц. НАУ, з. Киев*

Лингвистические аспекты некорректного восприятия фразеологии радиообмена

Радиообмен, с лингвистической точки зрения, рассматривается как комплекс представленных в диалогах фонетических, грамматических и лексических единиц языка, используемых в речевых актах участников коммуникации (диспетчера УВД и пилота) во время полета. Дискурс радиообмена неоднократно обсуждался лингвистами и был исследован с разных точек зрения с акцентом, в основном, на его сравнительном, прагмалингвистическом и стилистическом аспектах.

При изучении проблем, вызывающих трудности при передаче информации от адресата к получателю, некоторые авторы отмечают, что барьеры вызваны различными факторами, которые можно разделить на четыре основные группы: физические (внешние, которые искажают получение сообщения, включая шум, физический дискомфорт при длительном полете и отвлечение внимания), физиологические (внутренние, такие как плохое состояние здоровья и искажение речи), психологические (любой тип психического расстройства, искажающий восприятие: предубеждение, предрассудки, невнимательность и т. д.), семантические (факторы, которые приводят к отправке некорректного или двусмысленного сообщения, включая использование нерелевантных слов, отсутствие понимания и четкости высказывания, неправильное формирование предложения). Эти факторы, проанализированные авторами с точки зрения их влияния на качество перевода, полностью применимы к анализу дискурса «пилот-диспетчер». Речь участников радиосвязи, для которых английский не является родным языком, всегда основывается на технике перевода. При этом процедура радиообмена, выполняемая в чрезвычайных и нестандартных ситуациях, фактически, предполагает наличие серьезных проблем для пилота и диспетчера, даже если английский язык является для них родным. В связи с серьезностью проблемы распознавания аутентичной информации и предотвращения ошибок в радиообмене между пилотом и диспетчером большое внимание уделяется изучению лингвистического аспекта в недопонимании или затрудненном понимании фразеологии радиообмена, анализу реальных примеров радиообмена в нестандартных ситуациях, учет которых необходим для повышения качества англоязычной подготовки пилотов и диспетчеров и предотвращению авиационных происшествий, связанных с неправильным пониманием речи участниками диалога. Наиболее типичные ошибки в восприятии информации при радиообмене на английском языке: